מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להבין את עקרונות היסוד של הדמוקרטיה ואת ערך הקול השווה
- להבחין בין שלטון הרוב לבין שמירה על זכויות המיעוט וחופש הביטוי
- לפתח חשיבה ביקורתית וכלים לזיהוי מידע כוזב
- לתרגל כתיבת טיעון, ויכוח מכבד והשתתפות בתהליך בחירות

גרסת חנ"מ – פחות פריטים, עד 3 אפשרויות בחירה, בנק מילים, גופן מוגדל ושורות כתיבה רחבות. מומלץ להקריא את ההוראות בקול ולעבוד חלק אחר חלק, בלי הגבלת זמן.

חלק א' – פרק 1 • שלטון העם: מה זו דמוקרטיה – הבנה והיכרות עם המושגים

1. א – עם ושלטון
2. ג – אתונה
3. ב – נשים, עבדים וזרים

חלק ב' – פרק 1 • שלטון העם: מה זו דמוקרטיה – עקרונות הבחירות

1 – ב (כל מי שהגיע לגיל ההצבעה רשאי להשתתף)
2 – ג (לקול של כל אחד ואחת אותו משקל)
3 – ד (איש אינו יודע במי בחרנו)
4 – א (מתקיימות שוב ושוב אחת לכמה שנים)

חלק ג' – פרק 1 • שלטון העם: מה זו דמוקרטיה – חשיבה ויישום

1. יש לציין שבעבר קבוצות רבות הודרו מההצבעה, ושהדמוקרטיה נעשית הוגנת יותר כשכל אזרח ואזרחית שותפים להחלטות.

חלק ד' – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – הבנת הטקסט

1. ג – 600 שקלים
2. ג – 18

חלק ה' – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – הבנה נוספת

1. לא נכון – הרוב (18 תלמידים) החליט לקנות ציוד למסיבה, והמיעוט (12) רצה לתרום לעמותה
2. נכון – זהו אחד העקרונות המרכזיים שמוזכרים בטקסט לגבי שלטון הרוב

חלק ו' – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – השלמת מושגים והתאמה

1. רוב
2. הביע

חלק ז' – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – התאמת מושגים

1 – ב (ההחלטה שקיבלה את מרב הקולות היא שמתקבלת)
2 – ג (מצב שבו הרוב פוגע במי שחושב, נראה או חי אחרת)
3 – ד (הזכות להביע דעה גם כשאינה מקובלת על הרוב)
4 – א (איסור להסית לאלימות או להשפיל אדם)

חלק ח' – פרק 3 • בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד – הבנת הטקסט

1. לא נכון – התברר שהכול היה בדיה, לא תגלית אמיתית
2. נכון – כך מצוין בטקסט
3. לא נכון – היום די בלחיצה אחת כדי שהידיעה תגיע לאלפי אנשים בתוך דקות

חלק ט' – פרק 3 • בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד – שלושת הצעדים ושיח מכבד

- 1 – ב (שמים לב לרגש ולא ממהרים לשתף)
- 2 – ד (בוחנים מקור, תאריך ומקורות נוספים)
- 3 – א (רק אז קובעים אם לשתף את המידע)
- 4 – ג (מתמודדים עם הטיעון ולא עם האדם)

חלק י' – פרק 3 • בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד – יישום והבעה

- 1. רעיון

חלק י"א – פרק 4 • בונים טיעון ומתווכחים בכבוד – מבנה הטיעון והדיבייט

- 1. א – הטענה שלי
- 2. ב – 4
- 3. א – כל צד שואל שאלה אחת את הצד השני

חלק י"ב – פרק 4 • בונים טיעון ומתווכחים בכבוד – בנק מילות הטיעון

- 1. טוענים
- 2. מזו

חלק י"ג – פרק 4 • בונים טיעון ומתווכחים בכבוד – כותבים ומתווכחים

- 1. משפט ברור המביע עמדה אחת, למשל: לדעתי לא כל החלטה צריכה הצבעה, כי יש החלטות דחופות

חלק י"ד – פרק 5 • בחירות בכיתה: מהלכה למעשה – הכרת השלבים ותפקידי המועצה

- 1. ג – שישה
- 2. ב – אחראי/ת חברה ואווירה
- 3. ג – ועדת הבחירות

חלק ט"ו – פרק 5 • בחירות בכיתה: מהלכה למעשה – מהתפקידים לתהליך

- 1. לא נכון – ההצבעה חשאית, כדי שאפשר להצביע בלי לחץ ובלי פחד
- 2. לא נכון – ועדת הבחירות מורכבת מתלמידים שאינם מועמדים, כדי לשמור על הגינות

חלק ט"ז – פרק 5 • בחירות בכיתה: מהלכה למעשה – בונים ומתכננים

- 1. שלושה
- 2. דקה

חלק י"ז – חזרה מסכמת – שאלות מסכמות על כל היחידה

- 1. א – שלטון העם
- 2. ב – להחליט גם כשיש דעות שונות
- 3. ב – שיש זכויות שהרוב אינו רשאי לקחת מהמיעוט

חלק י"ח – חזרה מסכמת – כתיבה ושאלות פתוחות

- 1. חופש הביטוי מאפשר להביע דעה גם כשאינה מוצאת חן בעיני הרוב, אך אסור לפגוע בכבוד אדם, להשמיץ בשקר או להסית לאלימות. דוגמה: אסור לפרסם שקר פוגעני על מישהו בשם חופש הביטוי.
- 2. תשובה חופשית – התלמיד יסביר קשר בין השלב (למשל הצבעה חשאית או ספירה שקופה) לבין עקרון דמוקרטי כמו הגינות, שוויון או אמון בתהליך.

כרטיס יציאה – מה לחפש

- התשובה צריכה להזכיר שעריצות הרוב פוגעת בזכויות המיעוט שלא ניתן לקחת גם בהצבעה
- תשובה טובה תכלול עצירה ובדיקת מקור/תאריך/מקורות נוספים לפני שיתוף
- יש לציין לפחות שניים מתוך: כלליות, שוות, חשאיות, מתקיימות שוב ושוב

טיפים להפעלה:

- אפשר לחלק את החוברת לשלושה מפגשים - פרק לכל כיתת גיל (ז, ח, ט) ואז שני פרקים משותפים לסיכום
- לתלמידים מתקשים אפשר לצמצם את משימת הכתיבה בפרק 4 לשלד משפטים במקום פסקה מלאה
- מומלץ לשלב את סימולציית הבחירות בפרק 5 כפעילות סיום לכל החוברת, אחרי שתורגלו הטיעון והדיבייט
- ניתן להעשיר תלמידים מתקדמים בכתיבת טענה נגדית נוספת או בהשתתפות כשופטים בדיבייט

חוברת תרגול – קול אחד: דמוקרטיה וזכות ההצבעה

🗳️ קול אחד – דמוקרטיה וזכות ההצבעה בשיעורי עברית

· חנ״מ

תוכן החוברת

1. פרק 1 – שלטון העם: מה זו דמוקרטיה
2. פרק 2 – הרוב מחליט, ומה עם המיעוט
3. פרק 3 – בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד
4. פרק 4 – בונים טיעון ומתווכחים בכבוד
5. פרק 5 – בחירות בכיתה: מהלכה למעשה

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – קול אחד: דמוקרטיה וזכות ההצבעה

חוברת התלמיד/ה חנ"מ

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בחוברת חמישה פרקים שמלווים את שלושת הטקסטים ואת הפעילויות באתר. עברו על הפרקים לפי הסדר, ענו בכתב בעצמכם, והשוו תשובות בזוגות או במליאה לפני שממשיכים הלאה.

בנק מילים: דקה | הביע | רעיון | שלושה | טוענים | מזו | רוב

1 חלק א' – פרק 1 • שלטון העם: מה זו דמוקרטיה – הבנה והיכרות עם המושגים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. המילה 'דמוקרטיה' מורכבת משתי מילים יווניות. מה פירושן?

א) עם ושלטון ב) חוק וסדר ג) מלך ועם

2. לפני כ-2,500 שנה, באיזו עיר הצביעו האזרחים בהרמת ידיים?

א) ירושלים ב) רומא ג) אתונה

3. מי לא הורשה להצביע באתונה העתיקה?

א) רק ילדים ב) נשים, עבדים וזרים ג) רק זקנים

2 חלק ב' – פרק 1 • שלטון העם: מה זו דמוקרטיה – עקרונות הבחירות

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. כלליות	___	**א.** מתקיימות שוב ושוב אחת לכמה שנים
2. שוות	___	**ב.** כל מי שהגיע לגיל ההצבעה רשאי להשתתף
3. חשאיות	___	**ג.** לקול של כל אחד ואחת אותו משקל

4. תקופתיות	___	**ד.** איש אינו יודע במי בחרנו

3 חלק ג׳ – פרק 1 • שלטון העם: מה זו דמוקרטיה – חשיבה ויישום

ענו בקצרה.

1. הסבירו במילים שלכם מדוע ההרחבה ההדרגתית של מעגל הבוחרים חשובה לדמוקרטיה.

4 חלק ד׳ – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – הבנת הטקסט

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. כמה שקלים נאספו בקופה הכיתתית?

(א) 400 שקלים (ב) 500 שקלים (ג) 600 שקלים

2. כמה תלמידים ותלמידות הצביעו לקנות ציוד למסיבה?

(א) 12 (ב) 15 (ג) 18

5 חלק ה׳ – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – הבנה נוספת

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בהצבעה בקופה הכיתתית, הרוב החליט לתרום את הכסף לעמותה בשכונה	☐	☐
2	לפי הטקסט, בשלטון הרוב לכל אחד ואחת יש קול שווה	☐	☐

6 חלק ו׳ – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – השלמת מושגים והתאמה

השלימו את המילה החסרה.

1. לפי דה טוקוויל, מצב שבו הרוב פוגע במי שחושב אחרת נקרא עריצות ה_____

2. חופש הביטוי הוא הזכות ל_____ דעה, גם כשהיא אינה מוצאת חן בעיני הרוב

7 חלק ז׳ – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – התאמת מושגים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. שלטון הרוב	___	**א.** איסור להסית לאלימות או להשפיל אדם
2. עריצות הרוב	___	**ב.** ההחלטה שקיבלה את מרב הקולות היא שמתקבלת
3. חופש הביטוי	___	**ג.** מצב שבו הרוב פוגע במי שחושב, נראה או חי אחרת
4. גבול לחופש הביטוי	___	**ד.** הזכות להביע דעה גם כשאינה מקובלת על הרוב

8 חלק ח׳ – פרק 3 • בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד – הבנת הטקסט

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	הכתבה על יצורים בירח שפורסמה ב-1835 התבררה כאמת מדעית	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
2	הכתבה על הירח פורסמה בעיתון בעיר ניו יורק	☐	☐
3	כיום, כדי שידיעה כוזבת תגיע לאלפי אנשים, צריך זמן רב וקשה יותר מבעבר	☐	☐

9 חלק ט׳ – פרק 3 • בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד – שלושת הצעדים ושיח מכבד

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. עוצרים	___	**א.** רק אז קובעים אם לשתף את המידע
2. בודקים	___	**ב.** שמים לב לרגש ולא ממהרים לשתף
3. מחליטים	___	**ג.** מתמודדים עם הטיעון ולא עם האדם
4. שיח מכבד	___	**ד.** בוחנים מקור, תאריך ומקורות נוספים

10 חלק י׳ – פרק 3 • בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד – יישום והבעה

השלימו את המילה החסרה.

1. לפי הטקסט, כשמתווכחים חשוב לתקוף את ה_____ ולא את האדם שאמר אותו

11 חלק י״א – פרק 4 • בונים טיעון ומתווכחים בכבוד – מבנה הטיעון והדיבייט

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהו השלב הראשון במבנה כתיבת פסקת הטיעון?

(א) הטענה שלי (ב) נימוק שני (ג) ההפרכה שלי

2. כמה שלבים עיקריים יש במבנה הדיבייט (פתיחה, שאלות הבהרה, תגובות, סיכום)?

(א) 3 (ב) 4 (ג) 5

3. מה עושים בשלב 'שאלות הבהרה' בדיבייט?

(א) כל צד שואל שאלה אחת את הצד השני (ב) כל צד מדבר עוד דקה

(ג) השופטים שואלים שאלות

12 חלק י"ב – פרק 4 • בונים טיעון ומתווכחים בכבוד – בנק מילות הטיעון

השלימו את המילה החסרה.

1. לפני הצגת טענה נגדית נהוג לכתוב: 'יש ה_____ ש...'

2. כדי לחבר נימוק שני לנימוק הראשון אפשר להשתמש בצירוף 'יתרה _____'

13 חלק י"ג – פרק 4 • בונים טיעון ומתווכחים בכבוד – כותבים ומתווכחים

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. כתבו משפט פתיחה (עמדה) לדיבייט בנושא: האם כל החלטה כיתתית צריכה להתקבל בהצבעה?

14 חלק י"ד – פרק 5 • בחירות בכיתה: מהלכה למעשה – הכרת השלבים ותפקידי המועצה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. כמה שלבים מרכזיים יש בסימולציית הבחירות הכיתתית?

א) שלושה ב) ארבעה ג) שישה

2. מי אחראי/ת לדאוג שכולם בכיתה מרגישים שייכים?

א) יו"ר המועצה ב) אחראי/ת חברה ואווירה ג) דובר/ת

3. מי מחלק/ת את הפתקים ושומר/ת על הקלפי ביום הבחירות?

א) המחנך/ת ב) המועמדים ג) ועדת הבחירות

15 חלק ט"ו – פרק 5 • בחירות בכיתה: מהלכה למעשה – מהתפקידים לתהליך

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	ההצבעה בקלפי הכיתתית נעשית בגלוי, כדי שכולם ידעו למי הצביעו.	☐	☐
2	ועדת הבחירות יכולה לכלול תלמידים שהם עצמם מועמדים.	☐	☐

16 חלק ט"ז – פרק 5 • בחירות בכיתה: מהלכה למעשה – בונים ומתכננים

השלימו את המילה החסרה.

1. בכרטיס המועמד/ת יש לכתוב שם, תפקיד, _____ רעיונות, ערך מוביל וסיסמה

2. כל מועמד/ת מציג/ה בקמפיין נאום של _____ אחת

17 חלק י"ז – חזרה מסכמת – שאלות מסכמות על כל היחידה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה פירוש המילה "דמוקרטיה" במקור היווני?

א) שלטון העם ב) שלטון החכמים ג) שלטון החוק

2. מה מאפשר כלל "שלטון הרוב" בקבלת החלטות?

(א) להתעלם מדעות מיעוט (ב) להחליט גם כשיש דעות שונות

(ג) לבטל הצבעות חוזרות

3. מה ציין ההוגה אלכסיס דה טוקוויל במושג "עריצות הרוב"?

(א) שהרוב תמיד טועה (ב) שיש זכויות שהרוב אינו רשאי לקחת מהמיעוט

(ג) שצריך לבטל הצבעות

18 חלק י"ח – חזרה מסכמת – כתיבה ושאלות פתוחות

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. הסבירו במשפט-שניים מה הקשר בין חופש הביטוי לגבולותיו, ותנו דוגמה אחת לגבול.

2. בחרו שלב אחד מתוך סימולציית הבחירות בכיתה (למשל קמפיין מכבד או ספירת קולות) והסבירו מדוע הוא חשוב לדמוקרטיה.

כרטיס יציאה

נסחו במשפט אחד מה ההבדל בין שלטון הרוב לבין עריצות הרוב

כתבו שני צעדים שעושים לפני ששולחים הלאה ידיעה מרגשת

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀